

سۇئال

ئائىلە ئىگىلىرىنىڭ ئۆز ئۆيىگە ئىزنەسىز كىرىشى توغرا بولامدۇ؟ بۇنىڭغا قۇرئان - ھەدىستىن دەلىل بارمۇ؟. بۇ ھەقتە چۈشەنچە بېرىشىڭلارنى سورايمەن.

تەپسىلىي جاۋاب

بارلىق گۈزەل مەدھىيىلەر ئالەملەرنىڭ رەببى بولغان ئاللاھقا خاستۇر، پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا، ئائىلە تاۋابىئاتلىرىغا، ساھابىلىرىغا ۋە قىيامەتكىچە ئۇلارغا ئەگەشكەن كىشىلەرگە ئاللاھنىڭ رەھمەت سالاملىرى بولسۇن.

بىرىنچى: ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: **يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ بُيُوتِكُمْ حَتَّى تَسْتَأْذِنُوا وَتُسَلِّمُوا عَلَى أَهْلِهَا ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ** تەرجىمىسى: ئى مۆمىنلەر! باشقىلارنىڭ ئۆيلىرىگە كىرىشكە ئىجازەت سورىمىغۇچە ۋە ئۆي ئىگىسىگە سالام بەرمىگۈچە كىرمەڭلار، ۋەز - نەسىھەت ئېلىشىڭلار (يەنى بۇ گۈزەل ئەخلاق - ئەدەبەكە ئەمەل قىلىشىڭلار) ئۈچۈن بۇ (يەنى ئىجازەت سوراپ ۋە سالام بېرىپ كىرىش ئۈستۈمۈت كىرىشتىن) سىلەرگە ياخشىدۇر. [سۈرە نۇر 27 - ئايەت].

ئاللاھ تائالا مۆمىنلەرنى باشقىلارنىڭ ئۆيىگە كېرىشتىن ئىلگىرى ئىزنە سوراشقا بۇيرىدى، ئىزنە سوراش توغرىسىدا كەلگەن ھەدىستە، كېرىشتىن ئىلگىرى ئىزنە سوراپ سالام بېرىشكە بۇيرۇلدى: رىبئى ئىبنى خەرراش مۇنداق دەيدۇ: بەنى ئامىردىن بولغان بىر كىشى بىزگە ھەدىس سۆزلەپ، بىر كىشىنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا كىرىشكە ئىزنە سوراپ: كىرەيمۇ؟ دېگەنلىكىنى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ خىزمەتچى بالىنى بۇيرۇپ: بۇنىڭ يېنىغا چىقىپ ئىزنە سوراشنىڭ قانداق بولىدىغانلىقىنى تەلىم بەرگەن، ئۇنىڭغا: ئەسسالامۇ ئەلەيكۇم كىرسەم بولامدۇ؟ دېسۇن دېگەن، دېدى، سىرتتىكى كىشى بۇ سۆزنى ئاڭلاپ: ئەسسالامۇ ئەلەيكۇم كىرسەم بولامدۇ؟ دېدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇ كىشىنىڭ كىرىشىگە ئىزنە بەردى شۇنىڭ بىلەن كىردى. [ئەبۇ داۋۇد رىۋايىتى 5177 - ھەدىس، شەيخ ئەلبانى سەھىھ دەپ ئەبۇ داۋۇدنىڭ سەھىھ ھەدىسلىرىدە كەلتۈرگەن.]

ئەزىم ئابادى "ئەۋنۇل مەبەدات" مۇنداق دەيدۇ: بۇ ھەدىستە: سۈننەت بويۇنچە سالام بىلەن ئىزنە سوراشنى بىرگە كەلتۈرۈلگەن بولۇپ، سالامنىڭ دەسلەپتە قىلىنىدىغانلىقى بايان قىلىنىدۇ.

ئىككىنچى: يۇقىرىدا بايان قىلىنغان ئايەتنىڭ مەزمۇنىغا كۆرە، ئىنسان ئۆزىنىڭ ئۆيىگە ئىزنەسىز كىرىشىمۇ بولىدۇ.

ئىبنى جىزىي رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: “بۇ ئايەت باشقىلارنىڭ ئۆيىگە كىرگەندە ئىزنە سوراشقا بۇيرۇيدۇ، ئىزنە سوراش ئۇرۇغ-تۇغقانلىرى ۋە باشقا كىشىلەرنىڭ ئۆيلىرىنى ئۆز ئېچىگە ئالىدۇ.” [ئەتتە سەھىپىل 1230 - بەت].

ئۆز ئۆيىگە ئىزنەسىز كېرىشنىڭ مۇتلەق دۇرۇس بولىدىغانلىقى ئەگەر ئۆيدە ئايالىدىن ياكى قۇلدىن باشقا كىشى بولمىغاندا دۇرۇس بولىدۇ، چۈنكى ئەرنىڭ ئايالىغا ياكى خوجاينىڭ قولىنىڭ ھەممە يېرىگە ھەتتا يالڭاچ يېرىگىمۇ قارىشى دۇرۇس بولىدۇ، ئىزنە سوراش دېگەن قاراش توغرا بولمايدىغان باشقا جايلارغا قاراپ سالماسلىق ئۈچۈن يولغا قويۇلغان.

سەھەل ئىبنى سەئەد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: «ئىزنە سوراش دېگەن چەكلەنگەن ئورۇنلارغا قاراپ سالماسلىق ئۈچۈندۇر». [بۇخارى رىۋايىتى 6241 - ھەدىس. مۇسلىم رىۋايىتى 2156 - ھەدىس].

ھاپىز ئىبنى ھەجەر رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: “بۇ ھەدىس ئىنسان ئۆزىنىڭ ئۆيىگە كىرگەندە رۇخسەت سوراش ئۈچۈن يولغا قويۇلغان ئىللەت بولمىغانلىقى ئۈچۈن كىرسە بولىدىغانلىقىغا دەلىل بولىدۇ، ئەگەر يېڭىدىن رۇخسەت سوراشقا ئېھتىياجلىق بولىدىغان ئىشلار يۈز بەرسە بۇ ھۆكۈم يېڭىلىنىشى مۇمكىن.

ئۈچىنچى: ئەر كىشى ئايالىنىڭ يېنىغا كىرىشتىمۇ ئىزنە سورىشى ئۇلار ئارىسىدىكى گۈزەل ئەخلاق ۋە ياخشى تۇرمۇشنىڭ تامامىدۇر، بۇ ھالەتتە ئەر ئايالىنى ناچار ھالەتتە ياكى ئىش كىيىمى بىلەن ياكى ئۇنىڭدىن باشقا كۆرۈشكە مۇناسىپ بولمايدىغان ھالەتلەردە كۆرمەيدۇ، شۇنىڭ ئۈچۈن كۆپلىگەن سەلەپ ئالىملىرى ئەرلەرنىڭ ئۆز ئۆيىگىمۇ ئىزنە سوراپ كىرىشىنى ياخشى دەپ قارىغان.

ئىبنى جۇرەيج مۇنداق دەيدۇ: مەن ئەتتا ئىبنى ئەبۇ رەباھقا: ئەر ئايالىنىڭ يېنىغىمۇ ئىزنە سوراپ كىرەمدۇ؟ دېسەم، ئۇ: ياق دېدى.

ئىبنى كەسىر رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: “بۇنداق قىلىش ۋاجىپ بولمىسىمۇ، ئەك ياخشىسى ئەر ئۆزىنىڭ ئۆيىگە كىرىدىغانلىقىنى ئايالىغا بىلدۈرۈپ قويسا ياخشى بولىدۇ، تۇيۇقسىزلىق بولمايدۇ ۋە ئايال ئېرىنىڭ ئۆزىنى كۆرۈشىنى خالىمايدىغان ھالەتتە بولسا ئۆزىنى ئوڭشاشىدۇ.

ئابدۇللاھ ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ ئايالى زەينەپ مۇنداق دەيدۇ: “ئابدۇللاھ بىرەر ئىش بىلەن ئۆيىگە قايتقان ۋاقتىدا بىزنى ئۆزى ياقىتۇرمايدىغان بىر ھالەتتە كۆرۈپ قالماسلىق ئۈچۈن ئېشىكىنىڭ يېنىغا كەلگەندە گېلىنى قىرىپ ھۆتۈلۈپ قوياتتى. [بۇ ھەدىسنىڭ ئىسنادى سەھىھ].

ئىمام ئەھمەد رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: “ئەر ئۆيىگە كىرىش ئۈچۈن ئېشىكىنىڭ يېنىغا كەلگەندە ھۆتۈلۈپ ياكى ئاياغ تىۋىشىنى ئاڭلىتىپ قويۇش ياخشى بولىدۇ.”

شۇنىڭ ئۈچۈن پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامدىن بايان قىلىنغان سەھىھ ھەدىستە: «پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام ساھابىلارنى سىرتتىن كەلگەندە كېچىدە تۇيۇقسىز ئۆيىگە كىرىپ ئۆيدىكىلەرنى چۆچۈتۈۋېتىشتىن چەكلىگەن». [تەپسىر ئىبنى كەسىر] 6 – توم – 40 39 – بەتلەر].

تۆتىنچى: ئەگەر ئائىلىدە ئايالىدىن باشقا ئانىسى، ھەمىشەسى ياكى قىزى دېگەندەك باشقا مەھرەملىرى بولسا ئۇ ۋاقىتتا ئۆيگە كىرىشتىن ئىلگىرى ئىزنە سورىۋېتىش كېرەك بولىدۇ.

ھاپىز ئىبنى ھەجەر رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: «بۇ ھەدىستىن ھەرقانداق كىشىنىڭ ھەتتا مەھرەم بولغان تەقدىردىمۇ ئۆيگە كىرىشتىن ئىلگىرى ئۆيدىلەرنىڭ بەزى ئوچۇق جايلىرىنى كۆرۈپ قالماسلىق ئۈچۈن ئىزنە سوراشنىڭ يولغا قويۇلغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ.

ناپى مۇنداق دەيدۇ: ئىبنى ئۆمەرنىڭ بەزى ئەۋلادلىرى بالاغەتكە يەتسە بالىلار ئۇنىڭ قېشىغا ئىزنە سوراپ كىرەتتى. [ئىمام بۇخارى] «ئەدەبۇل مۇپرەد» تە كەلتۈرگەن. شەيخ ئەلبانى 812 – ھەدىستە سەھىھ دېگەن.

ئەلەقەمە بايان قىلغان ئەسەردە، بىر ئادەم ئابدۇللاھ ئىبنى مەسئۇدنىڭ يېنىغا كېلىپ: ئانامنىڭ يېنىغا كىرىش ئۈچۈن ئىزنە سورايەنمۇ؟ دېگەن ئىدى، ئىبنى مەسئۇد ئۇ كىشىگە: «ئانانى ھەرقانداق ھالەتتە كۆرۈشنى خالامسەن؟ دېدى». [شەيخ ئەلبانى سەھىھ دەپ 813 – ھەدىستە كەلتۈرگەن].

مۇسلىم ئىبنى نۇزەيردىن بايان قىلىنغان ئەسەردە: بىر كىشى ھۈزەييە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن: ئانامنىڭ يېنىغا كىرىش ئۈچۈنمۇ ئىزنە سورايەنمۇ؟ دېگەندە، ھۈزەييە: ئەگەر ئىزنە سورىمىساڭ ئانانى كۆرۈشنى خالىمايدىغان ھالەتتە كۆرۈپ قالسىن دېدى. [ئەلبانى ئىسنادىنى ھەسەن دەپ 814 – ھەدىستە كەلتۈرگەن].

مۇسا ئىبنى تەلھە مۇنداق دەيدۇ: مەن ئاتام بىلەن ئانامنىڭ يېنىغا كىرمەكچى بولدۇم، ئاتام ئۆيگە كىرگەن ئىدى، مەنمۇ ئەگىشىپ كىرەي دېسەم، ئاتام مەيدەمدىن ئىتتىرىپ تۇرۇپ: ئىزىنىز كىرەمسەن؟ دېدى.

ئەتە ئىبنى ئەبى رەباھتىن بايان قىلىنغان ئەسەردە: مەن ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن: ھەمىشەمەننىڭ يېنىغا كىرىشكە ئىزنە سورايەنمۇ؟ دەپ سورىسام، ھەئە دېدى، مەن: ئۇ مېنىڭ ئۆيۈمدە دېسەم، سەن ھەمىشەمەننى كىيىمسىز ھالەتتە كۆرۈشنى ياقتۇرامسەن؟ دېدى. بۇ ئەسەرلەرنىڭ ھەممىسىنىڭ ئىسنادى سەھىھ. شەيخ ئەلبانى سەھىھ دەپ 815 – كەلتۈرگەن.

شەيخ مۇھەممەد ئەمىن شەنقىتى رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: «شۇنى بىلىشىڭىز كېرەككى، چەتنەپ كېتىش توغرا بولمايدىغان ئوچۇق قائىدە: ئەر كىشى ئۆزىنىڭ ئانىسى، ھەمىشەسى، بالاغەتكە يەتكەن ئوغۇل – قىزلىرىنىڭ يېنىغا كىرىش ئۈچۈن ئىزنە سورىشى لازىم، ئەگەر ئىزنە سورىماي كىرسە، ئۇلاردىن بىرىنىڭ كۆرۈشكە مۇناسىپ بولمايدىغان ئورۇنلىرىنى كۆرۈپ قالىدۇ».

شەيخ مۇھەممەد ئەمىن شەنقىتى رەھىمەھۇللاھ يۇقىرىدىكى مەلۇماتلارنى ھاپىز ئىبنى ھەجەردىن نەقىل قىلىپ ئاندىن مۇنداق دەيدۇ: “ساھابىلاردىن بايان قىلىنغان بۇ ئەسەرلەر يۇقىرىدا زىكىر قىلىنغان كىشىلەرنىڭ يېنىغا كىرىش ئۈچۈن ئىزنە سوراشنىڭ مۇھىملىقىنى تەكىتلەيدۇ،: «ئىزنە سوراش كۆزنىڭ سەۋەبىدىن يولغا قويۇلدى» دېگەن ھەدىستىن: يۇقىرىدا زىكىر قىلىنغان كىشىلەرنىڭ كۆرۈش توغرا بولمايدىغان جايلىرىنى كۆرۈپ قالماسلىق ئۈچۈندۇر. ئاندىن ئىبنى كەسىردىنمۇ بۇنى كۇچلاندۇرىدىغان دەلىلنى نەقىل قىلدى.” [“ئەزۋائۇل بايان ” 5 - توم - 502 500 - بەتلەر].

ھەممىدىن توغرىنى ئاللاھ تائالا ياخشى بىلگۈچىدۇر.